

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ЗАХОДІВ У ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ СМУГАХ. САНІТАРНО-ОЗДОРОВЧІ ЗАХОДИ

Доповідач:

Соваков Олександр Вікторович,

кандидат с.-г. наук, доцент кафедри відтворення лісів та лісових меліорацій,
доцент

sovakov@nubip.edu.ua,

096 993 59 19

П л а н:

2

1. **Особливості проведення рубок догляду в
полезахисних лісових смугах.**
2. **Санітарно-оздоровчі заходи.**

Література:

1. Про затвердження Правил утримання та збереження полезахисних лісових смуг, розташованих на землях сільськогосподарського призначення. Постанова КМУ від 22 липня 2020 р. №650, Київ.
2. Лісові меліорації. Підручник / [Пилипенко О.І., Юхновський В.Ю., Дударець С.М, Малюга В.М.] ; за ред. В.Ю. Юхновського. – К. : Аграрна освіта, 2010. – 282 с.
3. Система захисту ґрунтів від ерозії. Підручник. За ред. Пилипенка О.І. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2019. – 372 с.
4. Лесная мелиорация. Учебное пособие [Герасименко П.И.] ; – К.: Вища шк., 1990. – 280 с.
5. Довідник з агролісомеліорації / за ред. Пастернака П.С. – К.: Урожай, 1988.

1. Особливості рубок догляду в полезахисних лісових смугах

4

- Освітлення (кожні 3-4 роки).
- Прочистки (раз на 5 років). Формування конструкції.
- Проріджування (у віці 15 до 30 років). Підтримання конструкції.

(*Alces alces*)

(*Lucanus cervus*)

ВІКОВІ ПЕРІОДИ РУБОК ДОГЛЯДУ В ПОЛЕЗАХИСНИХ СМУГАХ

Переважаючі види	Вікові періоди рубок догляду насаджень, років		
	перший період	другий період	третій період
1. Хвойні, твердолистяні високостовбурні	6-10	11-30	31 і старші
2. Інші деревні породи: -з віковою стиглістю 41 рік і вище	6-10	11-20	21 і старші
-з віковою стиглістю нижче 40 років	3-5	6-10	11 і старші

- Перший віковий період

- Другий віковий період

14-24 м3 ДЕРЕВИНИ З 1 ГА ЛІСОВИХ СМУГ

- Третій віковий період

до 140 м³ ДЕРЕВИНИ з 1 га ЛІСОВИХ СМУГ у віці до 50 років (за результатами усіх проведених заходів)

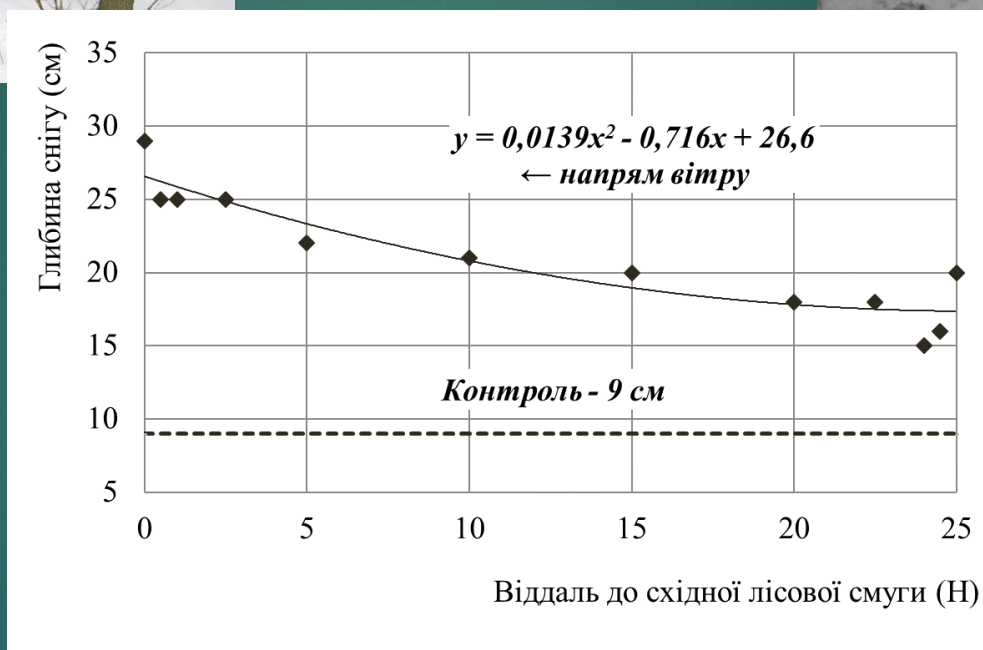

Рис. 1. - Розподіл снігового покриву в середині лісової смуги щільної та продувної конструкції

ПОРУШЕННЯ БІОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ СМУГ ЗА РАХУНОК НЕ ДОТРИМАННЯ ПРАВИЛ РУБОК ДОГЛЯДУ

10

**Варіант IV – ажурно-
продувна конструкція**

**Варіант V – ажурно-щільна
конструкція**

Рис. 2. – СИСТЕМА ЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ СМУГ У С.-Г. КОМПЛЕКСІ “СОВКИ” АГРОКОМБІНАТУ “ПУЩА-ВОДИЦЯ” КИЄВО-СВЯТОШИНСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ДІЯ ГЕРБІЦИДІВ НА ПЕНЬКОВУ ПОРОСЛЬ ЛІСОВИХ ВИДІВ

№ облік. площад-ки	Вид та доза гербіцидів	Показники	Кількість порослі на обліковій площадці (25 м ²) по породах				
			свидина крив. чер.	бузина чорна	акація жовта	слива колюч.	клен гостр.
1	Раундап 5 л·га ⁻¹	Всього, шт. Із них загиблих, %	124 81	82 79	- -	12 79	24 52
2	Раундап 5 л·га ⁻¹	Всього, шт. Із них загиблих, %	9 76	67 84	88 89	- -	8 59
3	Раундап 7 л·га ⁻¹	Всього, шт. Із них загиблих, %	81 92	44 100	- -	79 95	26 73
4	Буран 4 л·га ⁻¹	Всього, шт. Із них загиблих, %	109 53	91 67	- -	8 66	19 41

Сухостійна поросль свидини криваво-червоної

2. Санітарно-оздоровчі заходи в полезахисних лісових смугах

15

Проводяться переважно після
30 років з повторюваністю
раз у 5 років

Негативні наслідки спалювання стерні

**Пошкодженість насаджень омелою
білою**

**Наявність повалених дерев (збільшення
проектної ширини)**

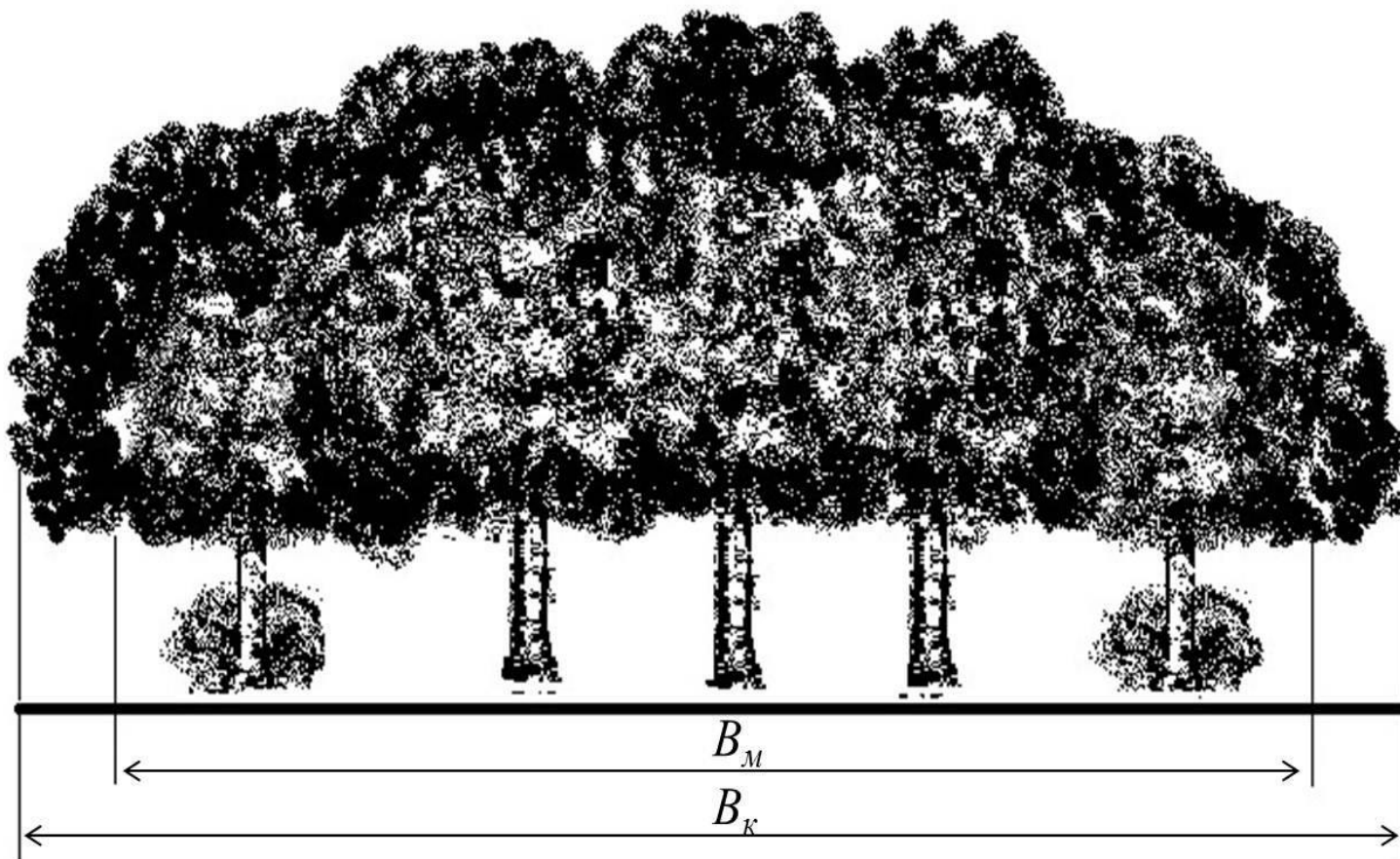

Рис. 3. - Визначення ширини позахисної лісової смуги B_M та B_K

B_M – ширина за крайніми рядами плюс одне міжряддя

B_K – ширина за проєкціями крон (відповідає природі лісу)

Рис. 4. - Ширина лісових смуг за проекцією крон (Білоцерківський район Київської області)

Реконструкція (суцільна, часткова) – заміна складу деревних порід у насадженні з метою підвищення його стійкості, покращення умов для росту і поліпшення конструкції шляхом введення стійких і високоростучих порід. Її також проводять із застосуванням ряду лісокультурних заходів, що сприяють росту порід, а в загущених насадженнях – спеціальними рубками долгляду.

Відновлення або заміна – це повторна посадка (сівба) лісосмуг у заздальгідь підготовлений ґрунт на місцях, що залишилися після загиблих, викорчуваних насаджень, або поряд з тими, які згодом будуть видалені. При цьому застосовують способи і схеми змішування, що відповідають місцевим ґрунтово-кліматичним та іншим умовам.

ТАБЛИЦЯ 3
ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОЛЕЗАХИСНОГО ЛІСОРозВЕДЕННЯ

Культури	Урожайність, ц·га ⁻¹		Приріст урожаю	
	на захищеному полі	на відкритому полі	ц·га ⁻¹	%
1	2	3	4	5
Україна (у середньому)				
Зернові				
озима пшениця	32,2	28,6	3,6 ± 0,5	12,6
ячмінь ярий	27,0	24,0	3,0 ± 0,2	12,5
Картопля				
кукурудза на силос	220,0	181,0	39,0 ± 6,0	21,5
багаторічні трави на зелену масу	169,0	124,0	45,0 ± 7,2	36,3
багаторічні трави на сіно	42,9	40,7	2,2 ± 1,0	5,4

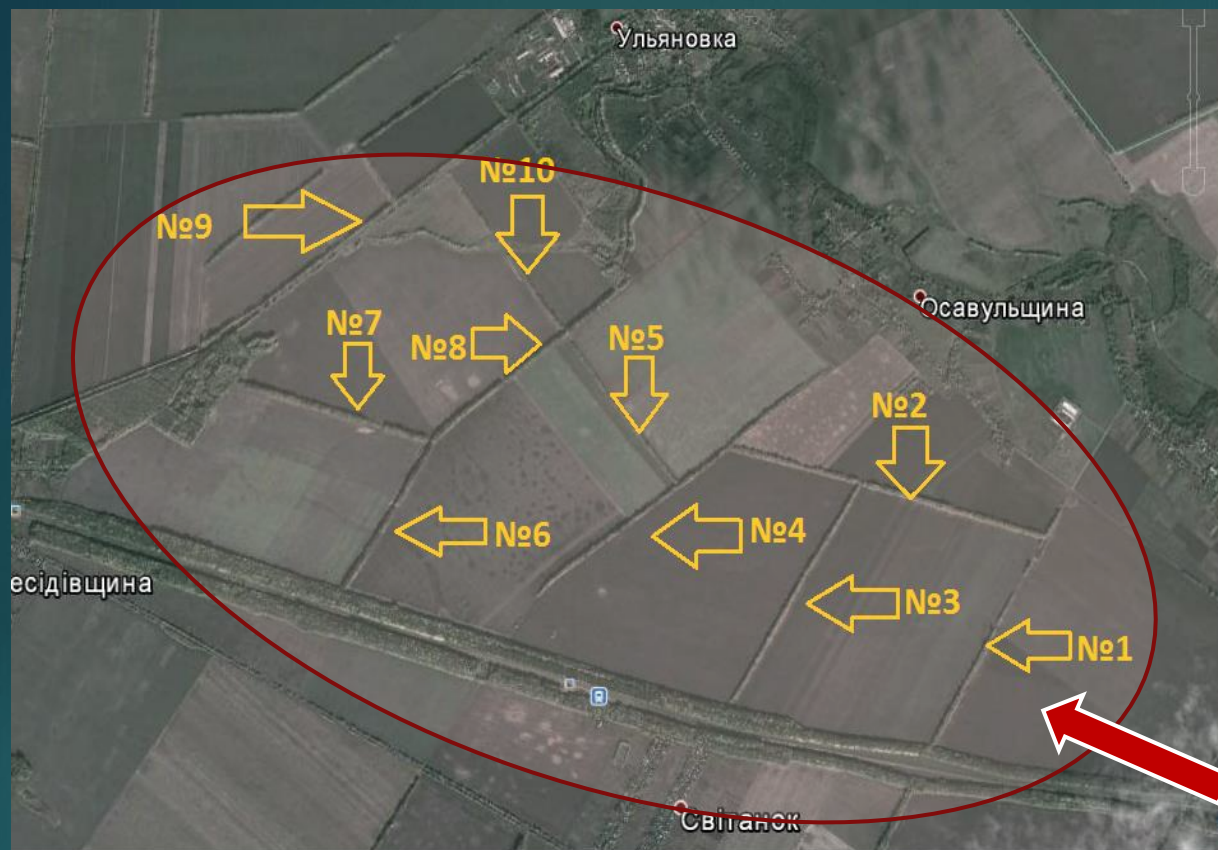

Рис. 5. – Визначення захищеності полів лісовими смугами за формулою Копт'єва)

де Z – ступінь захищеності полів лісовими смугами, %;

D – дальність ефективного впливу лісових смуг (виражається у висотах лісової смуги і, зазвичай, в середньому становить величину близько 30 висот);

H – середньозважена висота лісових смуг, м;

L – загальна довжина лісових смуг, м;

K – середньозважений коефіцієнт конструкції лісових смуг (для продувних $K = 1,0$, ажурних – $0,9$, щільних – $0,7$);

S – загальна площа орних земель і лісових смуг, м².

$$Z = \frac{100 D \cdot H \cdot L \cdot K}{S},$$

ТАБЛИЦЯ 4

ХАРАКТЕРИСТИКА СТУПЕНЯ ЗАХИЩЕНОСТІ ПОЛІВ ЛІСОВИМИ СМУГАМИ

№ п/п	Склад	Вік років	Площа поля, га	Середня висота, м	Захисна висота, м	Конструкція	Бонітет	Захищеність фактична, %	Захищеність (продувна констр.), %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	10Яз	64	87,3	19,7	20,0	щільна	II	61,0	87,1
2	9Яз 1Бп	64	128,7	19,5 21,3	21,5	ажурна	II	72,7	80,8
3	5Яз 5Лпд	64	79,5	19,8 18,3	20,5	щільна	II	64,1	91,6
4	8Яз2 Дз	64	167,9	19,2 19,0	20,5	ажурна	I	66,2	73,5
5	10Лпд	64	59,9	17,1	18,0	щільна	II	57,3	81,9
6	10Дз	64	70,2	20,2	21,5	ажурна	I	63,2	70,2
7	4Дз 6Кл	64	86,9	22,8 17,3	23,0	щільна	I	57,0	81,5
8	8Дз 2Яз	64	89,5	20,0 19,2	21,0	щільна	II	62,7	89,5
9	10Яз	64	126,3	17,9	19,0	ажурна	II	80,2	89,1
10	10Дз	64	69,7	19,7	20,5	щільна	II	65,2	93,1
Разом	-	-	965,8	-	-	-	-	65,0	83,8